

A könyvbarát-mozgalom Nagyrédén

Nagyréde a gyöngyösi járás nagyközségei közé tartozik. Lalkóinak száma 3,245. Többségük mezőgazdasági dolgozó. A termelőszövetkezeti tagok száma 1,240. Az elvándorlás csak kismérvű. A lakosságnak megfelelő jövedelmet biztosít a Szőlőskert tsz, amely a járás legjobb termelőszövetkezetei közé tartozik. Emeli a szövetkezet jövedelmezőségét az évenként felnevelt több millió szőlőoltvány és a 25—30 vagom málna. A munkaegységársaság 50 forint. A tagok átlagos évi jövedelme 17 000 forint, de nem egy család évenként 30 000 forintot is megkeres. A Szőlőskert ma már milliomos szövetkezet. 1962 kora tavaszán repülőgépen vitette ki 140 dolgozóját Moszkvába, világlátni. Közöttük voltak olyanok is, akik a felszabadulás előtt még a falu határát sem hagyták el. Másik nyolcvan szövetkezeti tag Lengyelországba utazott.

A gazdasági eredmények mellett a szövetkezeti vezetők az utóbbi időben sokat tettek a dolgozók kulturális színvonalának emeléséért is. Sokan közülük esti iskolán elvégezték az általános iskola VII. és VIII. osztályát. A könyvbarát-mozgalom aktívistái közül is többen jártak a dolgozók esti iskolájába. Osztályuk az ő vezetésükkel kereste fel a könyvtárat és megismerkedtek munkájával. Láthatták, hogy a könyvtárban sok értékes könyv van, s ezek eredményesen használhatók tanulmányaik kiegészítéséhez. Szinte minden látogató talált érdeklődési körének megfelelő könyvet. Többen beiratkoztak és azóta is rendszeres látogatói a könyvtárnak.

A nagyüzemi gazdálkodásra való áttérés új, sajátos feladatok elé állította a termelőszövetkezet vezetőségét és tagságát. A mezőgazdasági nagyüzemben a régi módszerekkel nem lehet többet, jobbat, eredményesebben termelni. A nehézségek kiküszöbölése céljából szervezték meg 250 hallgatóval a termelőszövetkezeti akadémiát, melynek könyvtári felelősei az akcióbizottság tagjai voltak. A bizottság tagjai széleskörű szervezőmunkát fejtettek ki egy-egy előadás sikere érdekében. A helyi földművelőszövetkezet könyvtárállítását és könyvvásárt szervezte mezőgazdasági szak-könyvekből. A hallgatóság tagjai közül ilyenkor többen beiratkoztak a könyvtárba.

A jó gazdasági körülmények mellett azonban éveken át megoldatlan kérdés volt a könyvtár megfelelő elhelyezése. Az új művelődési otthon felépítése után a könyvszekrényt egy kis szobába tették, ami egyben lomtár is volt. A könyvek összezúfolva, 3 sorban, szinte áttekinthetetlenül porosodtak a szekrényben. Egyszerre 3—4 olvasónál több nem fért el a kis helyiségben. Ha többen jöttek egyidőben, az előcsarnokban kellett várakozniuk. Később a könyvszekrényeket — ekkor már kettő volt — áttették a klubszobába, amelyet különböző célokra használtak. A rendezvények zsúfoltsága miatt sok esetben még a kölcsönzést sem lehetett megtartani.

„Televízió, széksorok, asztalocska foglalják el a kultúrház könyvtárszobájának nagy részét: a könyvek két szekrényben kaptak helyet, alig lehet megközelíteni őket. — Néha itt tartják a gyűléseket, összejöveteleket” — mondja a tanítónő.

„A könyvek eléggé újjak, sértetlenek, tiszták, látszik, hogy nagyon vigyáznak rájuk — állapítjuk meg és leemeljük a polcra a Három testőrt. Ezerkilencszázhatvanas kiadás: két év alatt mindössze négyen olvasták. (Másutt kitépik egymás kezéből.) És belelapozunk Furmanov Csapajevébe, a Gondolatok könyvébe, a Mairelandi veszedelmebe: egyetlen egy ember sem kölcsönözte ki — egyiket sem. És így sorakoznak egymás mellett a Shakespeare kötetek, a Világkönyvtár haragoszöld-vászonba bújtatott kötetei, egy-két Thackeray-könyv: régebbi magyar szerzők új kiadásai és új frók könyvei, és valamennyi olyan állapotban, hogy akár el is lehetne ajándékozni őket, nem vennék észre, hogy már „használta” valaki...

És ugyanilyen érintetlenek a mezőgazdasági szakkönyvek is.

Itt mindenki a szőlő és a bor szakértőjének tartja magát, nem olvassák őket — így a könyvtáros — ezért nem forgatja senki ezeket.” — írta 1962-ben a *Szabad Föld* riportere.

Tarthatatlan helyzet uralkodott két éve a nagyrédei könyvtárban. Elkkor a könyvbarát-mozgalom akcióbizottsága a járási tanácshoz fordult segítségért. A járási tanács végrehajtó bizottsága 1963. január végén, amikor a könyvtárügyet tárgyalta, *határozatban utasította a nagyrédei községi tanácsot, hogy a művelődési otthonban szüntesse meg a cukrászda működését és a könyvtár céljaira biztosítson megfelelő helyiséget.* A határozat végrehajtásának eredményeként a könyvtár 54 m² alapterületű helyiséghez jutott. Ezt az átalakított, korszerűen berendezett szabadpolcos könyvtárat ma már az olvasók százai keresik fel hétről hétre.

A fontosabb olvasómozgalmi adatokat táblázatunk tartalmazza:

	1953	1960	1963	1964 IX. 30
Könyvvállomány	423	914	3553	4367
1000 lakosra jutó kötettség	130	279	1093	1344
Olvasók száma	388	447	553	717
a lakosság %-ában	11,9	13,7	16,8	22,1

A könyvbarát-mozgalom javaslatára a községi tanács a községfejlesztési alpból évenként 5000 forinttal támogatja a könyvtárat. Az összeget állománygyarapításra és a könyvtár csinosítására fordítják.

1964 januárjától négy órás mellékfoglalkozású könyvtáros dolgozik a könyvtárban. Ügyszeretetének, lelkiismeretes munkájának, jó szervezőképességének és a társadalmi erők összefogásának köszönhető, hogy nem egészen egy év alatt a járás egyik legjobb könyvtára lett a nagyrédei. Nagyrédén ma már fiatal, öreg egyformán látja, hogy a könyvtár a kultúra, a művelődésügy egyik fontos és szilárd bástyája. Ki-ki a maga módján járul hozzá az eredményekhez. Az iskolások úttörő feladatként felkeresik az öreg és beteg dolgozókat. Könyvet visznek részükre. Ha szükségét látják, 1—1 órát fel is olvasnak az öregeknek. Munkájukról naplót vezetnek.

A községi könyvbarát-bizottság javaslatára a Szőlőskert termelőszövetkezet 20 000 forint értékű könyvvel gyarapította a községi könyvtár állományát. Nagyobb példányszámban vették meg azokat a mezőgazdasági szakkönyveket, amelyekre több termelőszövetkezeti tagnak szüksége van. Pl.:

Ezüstkalászos tanfolyamok tankönyve, Mezőgazdasági alapismeretek 10 db

Hartyányi—Marjai: *Öntözőmunkások könyve* 10 db

Jeszenszky: *Oltás, szemzés, dugványozás* 10 db

Prohászka-Ferenc: *Szőlő és bor* 10 db

A könyvbarát-mozgalom megbízottai segítik a könyvtárost az állománygyarapítás munkájában is. A tájékoztató jegyzékeken megjelölik azokat a könyveket, amelyek beszerzését szükségesnek tartják az olvasók igényeinek kielégítésére. A könyvtáros a különböző javaslatok egyeztetése után állítja össze a megrendelést. Az új könyveket általában mindig érdeklődéssel fogadja az olvasó, így a könyvek kétharmad része állandóan kézben van.

A községi tanács évenként 1—2 alkalommal tanácsülésen, vagy végrehajtó bizottsági ülésen tárgyalja meg a könyvtár munkáját. Hogy milyen eredménnyel, hadd idézzek a községi tanácsülések határozataiból:

„A tanácstagok választóközrétükben, kisgyűléseken legyenek aktív szervezői a könyvtár látogatásának és ezzel kapcsolatosan az olvasómozgalom fellendítésének.” (70—3/1963. sz. határozat.)

„A tanácstagok személyes példamutatással segítsék az olvasómozgalom kiszélesítését. Legyenek rendszeres olvasói a könyvtárnak.” (13/1964. sz. határozat.)

Innen van az, hogy a szövetkezeti dolgozók életének és munkájának egyik alkotó elemévé vált a könyv és könyvtár.

A felnőtt olvasók foglalkozás szerinti megoszlása a következő:

	1963		1964	
Munkás	9	3,2%	29	8,2%
Tsz dolgozó	184	65,5%	187	52,2%
Tanuló	27	9,6%	38	10,6%
Egyéb	61	21,7%	104	29,0%
Összesen	281	100,0	358	100,0

Az elmúlt télen a könyvbarát-mozgalom aktivistái az olvasómozgalomról beszélgetve megállapították, hogy kevés a könyvtár nőolvasója. A nőtanács legközelebbi összejöveteleén a könyvtáros ismertette a könyvtár helyzetét, méltatta az olvasás jelentőségét és szükségességét. Ismertetett néhány olyan könyvet is, amelyek első-sorban nők számára érdekesek. A megbeszélést a könyvtárban tartották. Pár hét alatt lényegesen emelkedett az olvasó nők száma.

Jól látják a faluban azt is, hogy az olvasómozgalom további fejlesztése érdekében javítani kell az együttműködést a KISZ-fiatalokkal. A lakosság 22,1%-a rendszeres olvasója a könyvtárnak, de az olvasótáborban elenyésző a KISZ-korosztályúak aránya.

Az elmúlt őszi könyvhetek idején házról házra vitték a könyvet. A forgalom meghaladta a 3000 forintot. Látszólag nem nagy ez az összeg, de ha figyelembe vesszük, hogy a községben évente több ezer forint értékű könyvet adnak el a könyvbizománnyosok, arra következtethetünk, hogy a házikönyvtárak is állandóan fejlődnek.

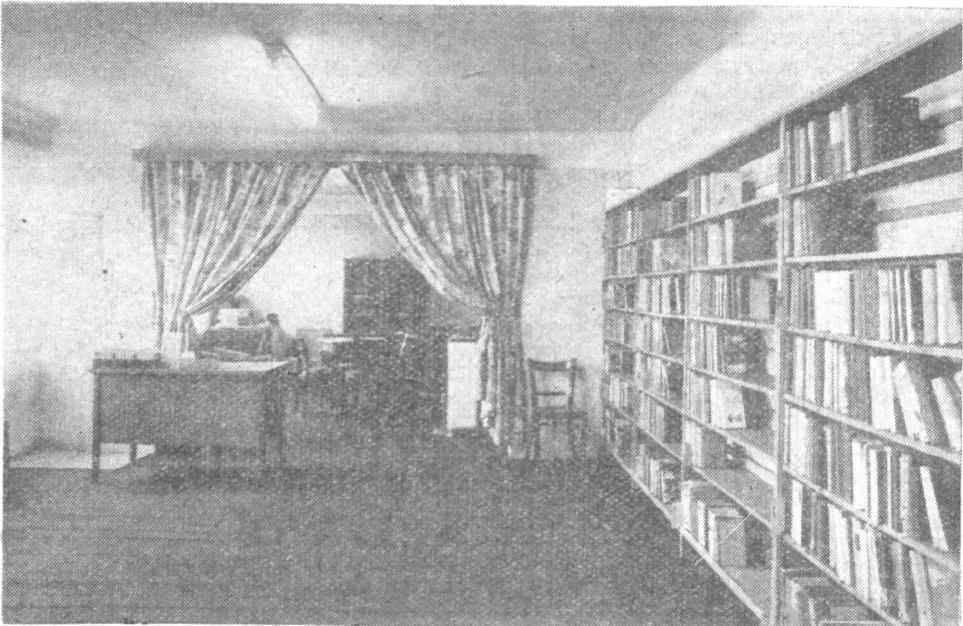
A könyvbarát-mozgalom nagyrédei akcióbizottságát régóta foglalkoztatta, hogy még élő íróval nem találkozott a könyvtár olvasói. Ezért szervezett író-olvasó találkozót, melyre Fábrián Zoltánt hívta meg: október 18-án mintegy 150 főnyi érdeklődő jött össze a művelődési házban megrendezett találkozóra.

A nagyrédei tevékenység azt példázza, hogy a társadalmi erők összefogásával, jó együttműködéssel, lelkiismeretes munkával szép eredményeket lehet elérni. A könyvtár további, legfontosabb feladatai közé tartozik a termelőszövetkezeti tagok szakműveltségének növelése, a szakkönyvek forgalmának emelése révén a korszerű agrotechnikai eljárások elterjesztése. Így válik majd a könyv Nagyrédén is termelési eszközzé és anyagi erővé.

Markó József

Könyvbarát kör a könyvbarát-mozgalom szolgálatában

A könyvbarát-mozgalom hároméves fennállása alatt ért el bizonyos eredményeket. Ráirányította a figyelmet a könyvtárak problémáira, szervezetet hozott létre és erőforrásokat nyitott meg a könyvtárak társadalmi támogatására. A megyei, járási székhelyeken s több községben is megalakultak a bizottságok a mozgalom irányítá-

A plísi önálló községi könyvtár